

جنبش کمونیستی زنان

کلارا ستکین

جنبش کمونیستی زنان دارای تاریخچه ای کوتاه ولی پر بار است. این جنبش در مهمترین دوره ای که بشریت تا به حال شناخته است بوجود آمده و توسعه یافته است. دوره ای که با اکتبر سرخ ۱۹۱۷ یعنی با شروع انقلاب جهانی پرولتری آغاز شده و بر مبنای براندازی مالکیت خصوصی وسائل تولید و تحقق کمونیسم به مثابه نظم [نوین] اجتماعی، تمام سد های اقتصادی - اجتماعی بین انسانها را از بین برده و فرم نوین زندگی اجتماعی را به وجود آورده است. این تحول عظیم جامعه، شرط غیر قابل اجتنابی برای ایجاد رابطه بهتر بین زن و مرد، پدر و مادر و فرزندان و نهایتاً برای رهائی کامل انسانی و برابری تمامی جنس زن است. جنبش کمونیستی زنان آگاهانه می خواهد و باید در خدمت آن هدفی قرار گیرد که به واقعیت در آوردن آن [از طریق] آماده نمودن تمامی استثمار شدگان و تحت ستم قرارگرفتگان نظام سرمایه داری در تمامی جهان باید باشد که تحت پیشروئی و رهبری طبقاتی پرولتاریا به رزمندگان انقلابی تبدیل می شوند. فعالیت زنان کمونیست، از نظر برنامه و سازمانیافتگی در جهتی گام برمی دارد که توده های وسیع زنان را که به واسطه حاکمیت مالکان بزرگ غارت شده اند، زنان شاغل را که در قید حاکمیت جنسی مرد اسیر می باشند و زنان تمامی اقشار جامعه را به همزمانی در جهت این دستاورد رهائی بخش ارتقا دهد. خواست و عمل این زیردستان مضاعف باید از آن آگاهی سرچشمه گیرد که انقلاب پرولتری جهانی تنها راه رهائی آنهاست.

در مرحله بالاتری از شناخت تاریخی، علمی و فعالیت عملی، جنبش کمونیستی زنان آن دستاوردی را دنبال می کند که جنبش سوسیال دمکراتیک زنان زمانی با روح مارکسیستی و خود خواسته شروع کرده بود ولی امروزه بدان خیانت شده است. بین این دو جنبش تضادی آشتی ناپذیر عمیقاً شکاف می اندازد:

– مواضع آنها در مقابل نظم اجتماعی بورژوائی، اقتصاد و دولت آن.

– رهائی کامل زنان بواسطه رفرم جامعه بورژوائی یا بواسطه انقلاب.

این مسئله ای است که هر دو جنبش را چه در اساس و چه در تاکتیک از هم جدا می کند. جنبش سوسیال دمکراتیک بورژوا زده زنان، انقلاب ستیزانه از فراگیری روشن و صریح رویدادها از سال ۱۹۱۴ به بعد سر باز می زند. برعکس جنبش کمونیستی زنان در تئوری و پراتیک از نتایج رهنمود

بخش و هدف بخش جنگ جهانی امپریالیستی، انقلاب روسی و دیگر حوادث تاریخی تاکنون آموخته است و متأثر از نظریه تاریخی و با ثبات مارکسیسم انقلابی و نتایج آن با به کارگیری فعال لنینیسم در رابطه با مسائل و وظائف پروسه تکاملی جامعه است.

پایه گذاری جنبش کمونیستی سازمانیافته زنان در کنگره انترناسیونال سوم در مسکو و در ماه مارس ۱۹۱۹ انجام گرفت. تأثیر رابطه جنبش کمونیستی زنان با این سازمان جهانی پرولتاریا در گسترش سریع عینی، ذهنی و تاریخی تکامل اجتماعی، در جهت انقلاب پرولتری منعکس می گردد. کنگره انترناسیونال سوم مانند انترناسیونال دوم تنها بدین قانع نشد که صرفاً بخاطر خواست برابری طلبی زنان و پیوستن و قرار گرفتن آنها در صف پرولتاریای رزمنده آنها را تشویق و تمجید نماید و نه بیشتر [بلکه] به تقاضای رفقای روسی - زنان کمونیست خارجی به خاطر دشواری های نا معمول آن زمان برای برقراری رفت و آمد ارتباطی با روسیه شورائی نتوانسته بودند در کنگره شرکت نمایند - یک قطعنامه با رأی همگانی به تصویب رسید که بر برابری کامل زنان و اهمیت زنان بعنوان نیروهای انقلابی صحه گذاشت. در این قطعنامه تأکید می شود که « تنها صف فشرده و یکپارچه زنان و مردان مبارز طبقه کارگر می تواند ضامن این باشد که انترناسیونال کمونیستی به انجام وظایف پیش روی خود بپردازد و پیروزی نهائی پرولتاریا و براندازی کامل نظم سرمایه داری امکان پذیر شود. دیکتاتوری پرولتاریا فقط با شرکت منظم و فعال زنان طبقه کارگر تحقق می یابد و خود را تثبیت می کند. »

هدف از این تصمیم گیری ایجاد و توسعه جنبش کمونیستی زنان و تأثیر گذاری بر رابطه این جنبش با انترناسیونال کمونیستی و واحدهای ملی آن بوده است. انترناسیونال دوم، چه از زاویه تئوریک و چه سازماندهی، ترکیب بدون محتوایی است که فاقد قدرت مسئول و رهبری کننده در جهت صدور قطعنامه ها و برقراری تظاهرات می باشد و جنبش سوسیال دمکراتیک زنان [نیز] در همین چارچوب شکل گرفته است بدون آنکه رهبری آن را به پذیرد. انترناسیونال سوم از رویدادهای امپریالیستی دوران خود و از کمبودها و نیز از آخرین شکست ننگ آمیز و خیانت های گذشتگان خود درس گرفت و برخلاف انترناسیونال دوم، چه از زاویه ایدئولوژیک و چه سازماندهی، مجموعه ای است استوار. بدین جهت است که جنبش کمونیستی زنان نه تنها در چارچوب انترناسیونال سوم، بلکه در یک هماهنگی ناگسستنی با آن و تحت رهبری آن فعالیت می کند. درست مثل تمامی سازمانهای جهانی عظیم پرولتری، جنبش کمونیستی زنان نیز کار و مبارزه خود را به اندیشه ماتریالیسم تاریخی که لنین آن را به مرحله عمل در می آورد توسعه می دهد و خود را به تجربیات و آموزه های انقلاب روسی مجهز می کند.

ضوابط سازمانی [برمبنای] وحدت بین المللی، و کار سازمانی که با آن توده های زنان شاغل را که با مغز و دست کار می کنند به نیروهای تبدیل نماید که همراه با برادران هم طبقه ای خود انقلاب را

که به آنها رهائی می بخشد، به ثبت تاریخ به رسانند، اینها اهداف اصلی جنبش کمونیستی زنان اند. کنکره های بین المللی زنان و بحث هایشان در جهت هدفی سه گانه موفق به نظر می آیند. آنها در رابطه مستقیم با کنگره جهانی انترناسیونالیستی و یا نمایندگان آنها قرار گرفته و تصمیمات و گزارش هایشان مورد بررسی و تصمیم گیری کنگره قرار می گیرند که قاعدتاً نمایندگان رفقای زن بر آن صحه می گذارند و آن را تأیید می کنند. در رابطه با اصول، تاکتیک و سازماندهی، دومین کنگره جنبش کمونیستی زنان (۱۹۲۱ مسکو) بسیار موثر و مشی دهنده بود. در این کنگره خط مشی جنبش کمونیستی زنان آماده و تصویب می شود که از خط مشی مدعیان دفاع از حقوق زنان و نیز از سوسیال دمکراسی و رفرمیسم بورژوائی و جنبش زنانشان متمایز می گردد. این خط مشی تأکید بر آن دارد که مالکیت خصوصی تنها دلیل بردگی جنسی و بردگی طبقاتی است و تنها از پس براندازی مالکیت خصوصی بر وسائل تولید و تبدیل آن به مالکیت جمعی، رهائی کامل زنان تضمین می گردد. این تحول عمیق و وسیع در نظم اجتماعی می بایستی با حرکت جمعی تهی دستان و بی چیزان بدون در نظر گرفتن جنسیت آنها همراه باشد. بدون مبارزه طبقاتی انقلابی پرولتاریا رهائی واقعی زنان و بدون شرکت زنان در این مبارزه نابودی سرمایه داری و خلاقیت نوین سوسیالیستی غیرممکن است.

این خط مشی تأکید می کند که کمونیسم رهائی بخش پیش فرضی است برای انقلاب که بوسیله آن پرولتاریای رزمنده پیروزمند دیکتاتوری خود را به مثابه راه رسیدن به تحول عظیم نظم اجتماعی، برپا می کند. تصورات فاسد و دروغین که [طبق آن] کتاب های قانون در جهت برابری جنسی زن، به-سازی شرایط پرولتاریا، جایگزینی دیکتاتوری بورژوائی بجای دیکتاتوری پرولتاریا و برقراری آزادی و برابری، تغییر یافته اند، از طرف این خط مشی قاطعانه رد می شود و توضیح داده می شود که رفرم ها از هرگونه و نوعی که باشند وصله ای اند بر جامعه استثمار کننده و برده ساز بورژوائی. آنها برای حل مسائل زنان و مسائل اجتماعی هیچ نقشی ندارند. از پس موضعگیری در مقابل این رفرم ها و رد قاطعانه آن به عنوان « اهداف نهائی »، جنبش کمونیستی زنان خواست های متعددی را فرموله می کند که هدفمند در خدمت آگاهی کمونیستی و فعالیت های سازمانی انجام می پذیرند از جمله: تسهیل نیازهای روزانه و اضطراری زنان کارگر، تلفیق دانش و اراده مصمم زنان آگاه در بکارگیری روزافزون مطالبات به خاطر بالا بردن کارایی انقلابی برای فروپاشی حاکمیت و تسخیر قدرت بدست پرولتاریا.

برطبق این خط مشی سازماندهی زنان کمونیست به شکل خاص با قاطعیت تمام رد می شود و زنان کمونیست به مثابه اعضاء برابر، متحد و هم ارزش با مردان در حزب کمونیست کشورهای خود عضو می شوند. زنان شاغل باید به سندیکاهای رفقای مرد همکارشان تعلق داشته باشند. [ولی] با توجه به وجود رابطه های اجتماعی خاصی که حاصل ناتوانی و واپس گرائی بسیاری از مردان و زنان است و در جهت درک ضرورت و مزیت سازمان های جمعی، احزاب کمونیستی در مقطع فعلی نیاز

به ارگان های خاصی دارند که این ارگان ها نهایتاً و در طول زمان وجودشان غیر ضروری خواهد شد. چگونگی ترکیب این ارگان ها - بهترین شکل ترکیبی است از رفقای زن و مرد - سؤال درستی است. آنچه که برای جنبش بین المللی کمونیستی زنان اهمیت دارد شرکت فعال با برنامه مشخص و سازمان یافته در احزاب کمونیستی و تحت نام پرولتارهای زن و زنان شاغل، در جهت به حرکت در آوردن توده ها علیه سرمایه داری و نظم بورژوائی است.

سومین کنگره جهانی انترناسیونال کمونیستی این خط مشی را مورد تأیید قرار داد. کنفرانس ها و شوراهای سازمان یافته زنان کمونیست در انطباق با خط فکری شان - دو کنفرانس در برلین و بقیه در مسکو - به مهمترین بخش های کار حزبی از جمله تجزیه و تحلیل مسائلی چون سندیکا، شرکت های تعاونی و حوزه های تعلیم و تربیت می پردازند. نشست ها با شرکت زنان و هیئت نمایندگی جمعیت های کارگران زن به کار خود ادامه می دهند و کنفرانس ها به عنوان وسیله با ارزشی در جهت جذب زنان شاغل در خارج از محدوده حزب کمونیست و همزمان تربیت آنها برای کار جمعی - سوسیالیستی به کار گرفته می شوند. کنفرانس ها به همین شکل بر سازمانهای توده ای، سمپاتیانها و بخصوص سازمانهای توده ای زنان فرا حزبی تأثیر می گذارند و نشست های کشوری زنان کمونیست فعالیت های خود را به همین شکل و قاعدتاً در ارتباط با حزب کمونیست کشور خود انجام می دهند. از سال ۱۹۲۱ دو دفتر بین المللی زنان - یکی در برلین برای غرب، و دیگری در مسکو برای شرق - برای ایجاد ارتباط مستحکم جنبش کمونیستی زنان در تک تک کشورها با یکدیگر و نیز ارتباط با رهبری انترناسیونال کمونیستی ایجاد شدند. این دو دفتر بعد از چهارمین کنگره جهانی در هم ادغام و بعنوان بخش اجرائی زنان [انترناسیونال کمونیستی] اعلام شد. مقر آن در مسکو بود و با کار خود تمام بخش ها و ارگانهای ستاد سازمان جهانی پرولتری را نظم می بخشید که نمونه خوب آن، رهبری بخش کشوری است.

وحدت بین المللی در جهت ایجاد مواضع اصولی و سازماندهی، عملیات جنبش کمونیستی زنان را قدرتمند ساخته و به آن شتاب و نیروی رهبری می بخشید. فراخوان زنان کمونیست برای کمک به گرسنگان روسیه شوروی در سال ۱۹۲۱ در قلب بیشماری از زنان حتی در کشورهای سرمایه داری شعله افکند و منجر به کمک های زیادی شد. روز بین المللی زن - هشت مارس - همه ساله توده های انقلابی رشد یافته زنان را در اتحاد جماهیر شوروی و زنان انقلابی پیشتاز در کشورهای سرمایه داری، مستعمره و نیمه مستعمره را در جهت آگاهی جمعی بر همبستگی بین المللی با یکدیگر و نیز با برادرانشان و در جهت تحقق یافتن کمونیسم رهائی بخش متحد می کند. هنگامی که احزاب کمونیستی کشورها در قالب انترناسیونال سوم و توده های پرولتر و شاغلان تمامی اقشار، اعلام مبارزه متفق و مصمم و متحد علیه خطرات جنگ امپریالیستی و علیه اتحاد خصمانه بورژوائی، سوسیال دمکراتیک و

ضد بلشویکی، که در ضدیت با شوروی قصد سرکوب اقتصادی اولین دولت دیکتاتوری پرولتاریا را داشتند، نمودند، زنان در صفوف اولیه با تمام قوا آماده بودند که به خاطر مسائل انقلاب و در نهایت به خاطر مسائل خاص خود نیرو بگذارند.

زنان شاغل همه جا با شجاعت و فداکاری بی شائبه، ارزش انقلابی شرکت خود را همراه با مبارزات برادرانشان در تاریخ ثبت نموده اند. [از آنجمله اند] شرکت در ارتقاء شرایط اجتماعی - ملی پست و عقب مانده در بلغارستان، رومانی و یوگسلاوی، شرکت در مبارزات صنعتگران، دهقانان و روشنفکران علیه فاشیسم و ترور در ایتالیا و لهستان و کشورهای دیگر، شرکت در مبارزات عظیم کارگران معدن در بریتانیای کبیر، شرکت در مبارزات انقلابی کارگران - دهقانان، خرده بورژوازی و روشنفکران علیه بردگی اجتماعی - ملی در چین، هندوستان، اندونزی و هندوچین، افریقای جنوب غربی و بقیه مناطقی که به وسیله امپریالیسم غارت شده است، شرکت در کلیه اعتصابات و بایکوت ها از هر نوع، که به ندرت نمونه ای بوده است که کارگران زن و همسران کارگران در آن سهمی نداشته باشند، شرکت در نبردهای سخت به خاطر ایجاد مقررات سیاسی، اجتماعی و احقاق حقوق فرهنگی، سیاسی بی چیزان و غیره. همیشه و در همه جا در حالیکه زنان فعالانه در تمام وقایع شرکت می کنند، اگر چه برخی فعالیت ها مورد توجه قرار نمی گیرد، عزم و عشق مبارزاتی آنان با آگاهی بر همبستگی بین المللی افزایش می یابد. بذر اندیشه های انقلابی جنبش کمونیستی زنان جوانه می زند و رشد می کند.

رفقای سازمانیافته جنبش کمونیستی زنان در اتحاد جماهیر شوروی مانند هنگی قوی و منظم، که به درستی مانند یک ارتش کامل دولتی اند، بیشترین و با ارزش ترین چیزی را که بدست می آورند نیروی کمی و قدرت برابری با مردان در دولت دیکتاتوری پرولتاریا و در [ارگان] رهبری کننده اش حزب کمونیست روسی است. تجربیات این رزمندگان انقلابی در دوره برقراری و تثبیت قدرت دولتی به وسیله پرولتاریا و در دوره استفاده از قدرت برای بنا نهادن سوسیالیسم، و تجربیات آنها در تربیت و آگاه کردن توده های پرولتری و دهقانی - بخصوص توده های زنان شاغل - ، گنجینه ای است غنی. مطمئناً کاربرد این تجربیات برای جنبش کمونیستی زنان در خارج از شوروی و تحت شرایط تاریخی دگرگونه به معنای تقلیدی کورکورانه و برده وار نیست، بلکه پیام آور انگیزه فکری کامل و پربار می باشد. نیروی انقلابی جنبش کمونیستی زنان همانند چشمه ای همیشه جوشان در مبارزات آزادیخواهانه رزمندگان زن جاری است. نمونه درخشان آن شرکت زنان در اکتبر سرخ، مبارزه علیه محاصره اقتصادی و جنگ داخلی و شرکت دلاورانه زنان در ایجاد نظام سوسیالیستی است. کمونیست های زن در سایر کشورها می توانند از این جنبش بیاموزند که چگونه انسان برای انقلاب می میرد - چیزی که دشوار ترین است - و چگونه برای انقلاب زندگی می کند.

همراه با انترناسیونال سوم جنبش کمونیستی زنان در سایر نقاط کره زمین گسترش می یابد. نه تنها در کانادا و ایالات متحده آمریکا بلکه در مکزیک، آمریکای مرکزی و جنوبی، آفریقای جنوبی و استرالیا. جنبش کمونیستی زنان از توده های وسیعی از زنان در کشورهای خاورمیانه و خاور دور و از زنانی که بوسیله فرم زندگی اقتصادی، اجتماعی چند هزار ساله به زنجیر کشیده شده اند و برده ترین برده های جنسی اند، عناصر انقلابی می سازد. البته هجوم تجارت سرمایه داری در این کشورها و در برخی از آنها ورود تولیدات سرمایه داری باعث ایجاد جنبش بورژوائی زنان شده است، که نتایج قابل توجهی بدست آورده است. علاوه بر ماهیت و اهداف بورژوائی اش، به دلیل اینکه این جنبش فاقد تحرک وسیع و شتاب و فاقد اهداف عالی بود در بطن این جوامع نفوذ نکرده است.

با کمک و راهنمایی خبرگان شوروی و در هماهنگی با حزب کمونیست در کشورهای شرق، جنبش کمونیستی زنان بوجود آمد. جنبش کمونیستی زنان خصوصاً در چین مجموعه ای از پرولترهای زن، دهقانان زن و همچنین تعداد بیشماری دانشجویان زن و خرده بورژواها بود. این جنبش، این زنان را به جانب‌باختگان مبارز انقلابی صعود داد. در روز بین المللی زن در ۱۹۲۷ در استان Hebee یک کنفرانس زنان تشکیل شد که با شعار «انقلاب تنها راه رهایی زن است» شروع گردید.

نکته قابل اهمیت، رشد و کارائی های جنبش کمونیستی زنان است. پیروزی ها نبایستی او را سرمست، بلکه باید متعهد کند. این برای کمونیسم ناشایسته است که زنان مبارز پیشاهنگ سازمانیافته آن بخواهند کار خود را [صرفاً] در رابطه با دستیابی به توده های زنان پرولتر و شاغل ارزیابی کنند و نه در رابطه با بزرگی و اهمیت وظیفه ای که در دوران سرنگونی سرمایه داری جهانی و شروع توقف ناپذیر رشد انقلاب پرولتری جهانی پیش روی آنهاست. حاملین جنبش کمونیستی باید این را به شکل یک واقعیت در نظر داشته باشند.

صرف نظر از رشد و تأثیراتش در اتحاد جماهیر شوروی، جنبش کمونیستی زنان هنوز ضعیف است. تقریباً در تمام بخش های کشوری انترناسیونال کمونیستی، رهبری و ارگان های مربوطه مدعی اند که درک لازم برای ضرورت شرکت توده های زنان شاغل در نبرد انقلابی طبقاتی پرولتاریا و شرایط مفروض تاریخی این شرکت ناکافی است. هر جا که سرمایه داری امپریالیستی حاکم است و استثمار می کند، جنبش کمونیستی زنان فشار اقتصادی آن، دولت آن و نظم اجتماعی آن را در مقابل خویش می بیند و به علاوه این جنبش در رقابتی قوی و دردناک با جنبش بورژوائی و سوسیال دموکراتیک زنان می باشد. جنبش کمونیستی زنان هنوز جوان است. بر مبنای اصول قابل درک تاریخی، که ضعف و اشتباهات احزاب کمونیستی هم در آن نفوذ خواهند داشت.

این مسئله و موانع دیگر موقعیت عالی جنبش کمونیستی زنان را به خطر نمی اندازد، بلکه برعکس موجب بالاترین حد تکامل اراده و نیروی آن می گردد.

با جوهر لنینیستی و با کمک ماتریالیسم دیالکتیک، جنبش کمونیستی زنان شرایط بلوغ خود را بررسی می کند و در پی شناخت اصولی تئوری، موفقیت عملی خود را تضمین می کند.

جنبش کمونیستی زنان آگاهانه، فعال و رزمنده بر موانع و دشواری ها چیره می گردد و خواستهایش در رابطه با هم ارزشی زنان به مثابه نیروهای انقلاب و کمونیسم و با عمل استحکام می یابد و مهمتر از همه اینکه زنان کمونیست سازمانیافته اشتباهات و نقایص مواضع تئوریک و عملی خود را تصحیح می کنند و غیورانه و آگاهانه در از میان بردن اشتباهات و کمبودهای مربوط به پروسه تکاملی تبدیل واحدهای کشوری به احزاب رهبری کننده توده ای پرولتاریای انقلابی سهم می شوند. در برابر جنبش کمونیستی زنان یک موضوع جالب توجه قرار دارد و آن اولین دولت دیکتاتوری پرولتری است که در قانون اساسی آن برابری کامل جنس زن تعیین می گردد و این برابری با مقرراتی در جهت تضمین آموزش شغلی و فرهنگی همگانی و تضمین شغلی زنان شاغل و کمک های وسیع اجتماعی برای مادران و کودکان و نوآوری های اصولی تضمین می شود. جنبش کمونیستی زنان تحت تأثیر عناصر عینی ای به پیش می رود که [این عناصر عینی] با وجود ثبات و توازن اقتصادی ای که تحت حاکمیت بی رحمانه سرمایه های انحصاری امپریالیستی [بوجود آمده است] پایان نظم جامعه سرمایه داری را سرعت می بخشند. همراه با استثمار شدگان انقلابی رزمنده سازمانیافته در تمام کشور ها و مناطق تحت قدرت سرمایه داری، جنبش کمونیستی زنان نیز به مثابه یک فاکتور ذهنی سرنگونی نظام سرمایه داری و تحقق کمونیسم خود را تثبیت می کند. در چنین نقشی جنبش کمونیستی زنان باید توده های شاغل زنان را از چنگ جنبش های ضد انقلابی بورژوائی و سوسیال دموکراتیک زنان در بیاورد. [البته] نیروی کمی به تنهایی، که می توان بدان مغرور هم بود، به معنای تحول اجتماعی و نیروی رهائی بخش نیست. ارزیابی صحیح از تکامل اجتماعی و نیروی برخاسته از اراده و عمل از ارزش های تاریخی به حساب می آید. بر مبنای این ارزش های تاریخی، جنبش جوان کمونیستی زنان بر هر دو جنبش ضد انقلابی زنان [جنبش بورژوائی و سوسیال دمکراتیک زنان] و بر تمام فشارهای جامعه بورژوائی نهایتاً پیروز خواهد شد. به کمک این شناخت که با عمل بدست می آید زنان پرولتر و شاغل آموزش داده می شوند و به زیر پرچم سرخ گرد هم می آیند و پیروزی انقلاب بامثابه نیروی رهائی بخش زنان، دستاورد جنبش کمونیستی زنان نیز خواهد بود.

مترجم آزاده پورآذر

مأخذ: Zetkin Clara: Zur Geshichte der Proletarischen Frauenbewegung

Deutschlands, Frankfurt am Main 1979 s. 162 - 170

<http://www.marxistische-bibliothek.de/zetkin6.html>

www.aazarakhsh.org

توضیحات درون کروشده از مترجم است.